

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра культурології та хореографічного мистецтва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації

проф. Гаврилюк С. В. _____

Протокол № __ від _____ 20 __ р.

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

**МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ В ГАЛУЗІ**

підготовки магістра

спеціальності 034 Культурологія

освітньої програми (спеціалізації) Культурологія

Програма навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень в галузі» підготовки магістра, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 034 Культурологія, за освітньою програмою Культурологія

Розробник: Головей Вікторія Юріївна, зав. кафедри культурології та хореографічного мистецтва, доктор філософських наук, професор

Рецензент: Петрушенко В. Л., д. філос. н., професор кафедри філософії національного університету «Львівська політехніка»

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри історії теорії мистецтв та виконавства

протокол № ____ від _____ 2018 р.

Завідувач кафедри: _____ (Головей В. Ю.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету культури і мистецтв

протокол № ____ від _____ 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____ (_____)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

протокол № ____ від ____ . ____ . 2018 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Гуманітарні науки 03 Спеціальність 034 Культурологія Освітня програма «Культурологія» Освітній ступінь - магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 60/2		Рік навчання 6
ІНДЗ: немає		Семестри 11
		Лекції 14 год.
		Семінарські 10 год.
		Самостійна робота 30 год.
		Консультації 6 год.
		Форма контролю: залік 11 семестр

заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Гуманітарні науки 03 Спеціальність 034 Культурологія Освітня програма «Культурологія» Освітній ступінь - магістр	Нормативна/Вибіркова
Кількість годин/кредитів 60/2		Рік навчання 7
ІНДЗ: немає		Семестри 13
		Лекції 8 год.
		Семінарські 4 год.
		Самостійна робота 40 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: залік 13 семестр

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Дисципліна «Методологія та організація наукових досліджень» має ознайомити студентів з основними елементами дослідницької діяльності,

організацією та методиками наукових досліджень культурологічного спрямування. Ці знання допоможуть їм під час написання магістерської роботи, в процесі навчання, виконання самостійних наукових досліджень.

Мета дисципліни – оволодіння теоретико-методологічними основами організації і проведення наукового дослідження в галузі культурології.

Цільова спрямованість курсу обумовлює постановку та вирішення наступних завдань: надати студентам теоретичні знання стосовно закономірностей процесу наукового пізнання і понятійно-термінологічного апарату науки; надати знання стосовно основних методів проведення і аналізу результатів наукового дослідження; сформувати вміння складати програму дослідження, формулювати задачі і робочу гіпотезу, підбирати інформаційні джерела, вибирати методики дослідження і статистичного аналізу результатів, узагальнювати результати, формулювати висновки та оформлювати матеріали дослідження на рівні, необхідному для виконання магістерської роботи закріпити набуті знання і вміння щодо вибору методики дослідження, узагальнення результатів обстежень, написання есе, доповідей на конференції, рефератів.

Вивчення курсу передбачає використання знань, набутих із таких навчальних дисциплін як теорія культури, філософія, сучасні інформаційні технології, планування та стандарти наукової діяльності тощо.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

інтегральні компетентності:

здатність розв'язувати складні методологічні проблеми, пов'язані із пізнанням та осмисленням структури і динаміки науково-пізнавальної діяльності;

застосування евристичних теорій та способів організації конкретних наукових досліджень;

засвоєння специфіки основних методів проведення наукового

дослідження та аналізу його результатів;

загальні компетентності:

здатність мислити логічно та концептуально, здійснювати аналіз та синтез, формулювати несуперечливі гіпотези та висновки;

здатність продукувати нові ідеї, здійснювати інноваційний науковий пошук, виділяти перспективні проблеми і тенденції на основі аналізу інформації з різних джерел, проявляти креативність, здатність до системного, послідовного, цілісного мислення;

набуття навичок гнучкого способу мислення, який дає можливість зрозуміти й розв'язати проблеми та задачі суміжних сфер пізнання, зберігаючи при цьому критичне відношення як до усталених наукових концепцій, так і до власної позиції;

розуміти важливість методологічного підґрунтя науково-дослідницької роботи, вибирати належні та перспективні напрями науково-пошукових дій і відповідні методи для їх реалізації, беручи до уваги наявні умови та ресурси;

фахові компетентності:

знання наукової методології, понять, теорій і методів, необхідних для реалізації культурологічних досліджень;

здатність з'ясувати причинно-наслідкові зв'язки, аналізувати й узагальнювати новітню наукову інформацію для здійснення планованого та доцільного наукового пошуку;

засвоєння специфіки основних етапів організації наукового дослідження і аналізу його результатів;

уміння складати програму дослідження, формулювати задачі і робочу гіпотезу, підбирати інформаційні джерела, вибирати методики дослідження, узагальнювати результати, формулювати висновки та оформлювати матеріали дослідження на рівні, необхідному для виконання магістерської роботи.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 2
денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Семін	Сам. роб.	Конс
Змістовий модуль 1. Методологічна складова науки та критерії науковості знань.					
Тема 1. Методологічні засади науки: метод – методологія – методика.	8	2	2	2	2
Тема 2. Основні методи наукового пізнання на різних рівнях функціонування науки.	8	2	2	2	2
Тема 3. Провідні методологічні проекти науки ХХ ст.	6	2		4	
Разом за модулем 1	22	6	4	8	4
Змістовий модуль 2. Організація наукового дослідження.					
Тема 4. Основні етапи наукового дослідження.	8	2	2	4	
Тема 5. Інформаційне забезпечення наукового дослідження.	8	2	2	4	
Тема 6. Структура кваліфікаційної наукової роботи.	6	1		4	1
Тема 7. Методика обґрунтування та верифікації результатів дослідження.	8	2	2	4	
Тема 8. Критерії результативності наукової діяльності.	8	1		6	1
Разом за модулем 2	38	8	6	22	2
Всього годин:	60	14	10	30	6

заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Семін	Сам. роб.	Конс
-------------------------------	--------	------	-------	-----------	------

Змістовий модуль 1. Методологічна складова науки та критерії науковості знань.					
Тема 1. Методологічні засади науки: метод – методологія – методика.	10	2		2	6
Тема 2. Основні методи наукового пізнання на різних рівнях функціонування науки.	10		2	2	6
Разом за модулем 1	20	2	2	4	12
Змістовий модуль 2. Організація наукового дослідження.					
Тема 3. Основні етапи наукового дослідження.	10	2			8
Тема 4. Інформаційне забезпечення наукового дослідження.	10	2		2	6
Тема 5. Структура кваліфікаційної наукової роботи.	10		2		8
Тема 6. Методика обґрунтування та верифікації результатів дослідження.	10	2		2	6
Разом за модулем 2	40	6	2	4	28
Всього годин:	60	8	4	8	40

Змістовий модуль 1. Методологічна складова науки та критерії науковості знань

Тема 1. Методологічні засади науки: метод – методологія – методика.

Наука як система знань, соціальний інститут та дослідницька діяльність Багаторівневість методології науки. Різноманітність конкретно-наукових методологій. Норми наукового дослідження як методологічні принципи. Загальнонаукові методологічні принципи та їх зміна протягом розвитку науки. Поняття методу наукового пізнання та його складові. Метод і наука: об'єкт, предмет та суб'єкт науки. Метод та науковий об'єкт. Співвідношення методу і наукової теорії. Основні різновиди методів науки. Значення емпіричного пізнання в розвитку сучасної науки. Поняття наукового факту та проблеми його осмислення Співвідношення методу, методології та методики.

Тема 2. Основні методи наукового пізнання на різних рівнях функціонування науки.

Поняття рівнів наукового пізнання, підстави їх виділення та особливості. Сучасні підходи до визначення рівнів наукового пізнання. Методи і форми емпіричного наукового пізнання; поняття наукового факту та сперечання щодо його розуміння і визначення. Методи опрацювання фактів та їх логічна природа. Проблема співвідношення фактів та наукової теорії. Основні методи побудови наукових теорій. Форми теоретичного наукового пізнання та їх евристичне значення.

Тема 4. Основні етапи наукового дослідження.

Проблеми вибору та формулювання теми дослідження. Визначення об'єкту та предмету дослідження. Формулювання мети та основних завдань дослідження. Аналіз наукових публікацій з досліджуваної проблематики. Окреслення методологічних засад, загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Збір матеріалів, їх опрацювання та систематизація. Написання тексту наукової роботи. Апробація результатів наукового дослідження.

Тема 5. Інформаційне забезпечення наукового дослідження.

Наука в контексті процесів інформатизації суспільства. Наука, політика і влада: основні підходи до тлумачення сучасних взаємин. Впливи сучасної науки на модифікації суспільного виробництва та соціальної структури суспільства: поняття «посткапіталістичного» та «постекономічного» суспільства. Суспільство знань та інформаційне суспільство як перспективи сучасного науково-технічного та соціально-економічного розвитку. Визначення, властивості та види інформації. Основні методи пошуку інформації. Документальні джерела інформації та їх використання у наукових дослідженнях. Методика роботи із друкованими джерелами. Електронні джерела. Пошукові сайти. Методика збору та систематизації інформації.

Тема 6. Структура кваліфікаційної наукової роботи.

Важливість логічної структурної побудови тексту дослідження. Структура вступу. Актуальності теми наукового дослідження. Критерії актуальності теми наукового дослідження. Аналіз наукових публікацій. Визначення мети і завдань наукового дослідження. Методологічні та категоріальні засади дослідження. Наукова новизна. Критерії наукової новизни наукового дослідження. Теоретичне та практичне значення дослідження. Апробація результатів наукового дослідження. Основна частина. Висновки дослідження.

Тема 7. Методика обґрунтування та верифікації результатів дослідження.

Критерії та еталони науковості знань: поняття та характеристика. Ідеали науки та їх роль у науковому поступі. Поняття істини у пізнанні та науці. Істина як цінність та ідеал пізнання. Істина та істинність наукового знання: фактологічні, логічні та смислові аспекти істинності наукових знань. Основні поняття, що застосовуються в науці для позначення якісних характеристик знання в їх відношенні до істини. Основні методи перевірки результатів дослідження на істинність. Поняття верифікації та фальсифікації.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

До теми 1: Предмет, структура та завдання методології науки:

а) Опрацювати відповідні розділи у навчальних посібниках

Петрушенко В.Л. Філософія і методологія науки: навч. посібник / В.Петрушенко. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. Тема 1.

б) Опрацювати літературні джерела за списком літератури: основна – № 1, 2, 4; допоміжна – № 1, 3.

До теми 2: Відмінність між загальнонауковими та спеціальними методами дослідження.

а) Опрацювати відповідні розділи у навчальних посібниках:

Петрушенко В.Л. Філософія і методологія науки: навч. посібник / В.Петрушенко. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. Тема 2.

До теми 3: Метод як вихідне поняття методології науки. Метод – методологія – методика.

До тем 4 – 5: 1) Рівні наукового пізнання: методи і форми емпіричного наукового пізнання; 2) Методи і форми теоретичного наукового пізнання.

До теми 6: Критерії та еталони науковості знань. Істина та якісні характеристики наукового знання.

До теми 7: Статус мистецтвознавчих наук в сучасному пізнанні.

До теми 8: Критерії верифікації результатів наукового дослідження.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Таблиця 3

Поточний контроль (мах = 40 балів)								Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів	
Модуль 1								Модуль 3		
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					МКР 1	МКР 2	
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	20	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5			

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за види навчальних робіт:

Семінарські заняття – (за роботу на одному занятті – 5 балів; у тому числі – відповідь на питання – 4 бали, доповнення – 1 бал) – 40 балів;

модульна контрольна робота №1 – 20 балів;

модульна контрольна робота №2 – 40 балів.

Критерії оцінювання:

Семінарських занять:

- змістовність, глибина висвітлення проблеми;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- підкріплення викладу конкретними прикладами;
- власна точка зору на проблему;
- засвоєння категоріального апарату;
- опрацювання джерел з теми заняття;
- вміння зробити висновки, узагальнення;
- активна участь в обговоренні та дискусіях.

Самостійної та індивідуальної роботи (проблемні завдання, реферати, індивідуальні науково-дослідні завдання):

- поглиблене вивчення джерел,
- опрацювання категоріального апарату;
- актуальність та складність обраної проблеми;
- змістовність, глибина розкриття теми;
- творчий підхід, самостійність мислення;
- опрацювання літератури: кількісні і якісні параметри.

Шкала оцінювання

Таблиця 4

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Заловільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

7. . РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Дротенко Л.Г. Філософія наукового пізнання. Навчальний посібник / Л.Г. Дротенко. – К.: Б/в, 2010. – 224 с.
2. Єріна А.М., Захожай В.Б., Єрін Д.Л. Методологія наукових досліджень / А.М.Єріна та ін. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 202 с.
3. Карамішева Н.В. Евристика: навчальний посібник / Н.В.Карамішева. – Львів: ПАІС, 2013. – 272 с.

4. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень : Навчальний посібник / О.В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2006. - 206 с.
5. Петрушенко В.Л. Філософія і методологія науки / В.Л. Петрушенко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 184 с
6. Пилипчук М.І. Основи наукових досліджень : Підручник / М.І. Пилипчук, А.С. Григор'єв, В.В. Шостак. – К. : Знання, 2007. – 270 с.
7. Поляков В. Г. Філософія і методологія науки: методичні рекомендації до курсу / В.Г. Поляков. – Луцьк: ПВД «Твердиня», 2012. – 60 с.
8. Стеченко Д.М., Чмир О.С. Методологія наукових досліджень : Підручник. - 2-ге вид., перероб. і допов / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. – К. : Знання, 2007. – 317 с.

Допоміжна література

1. Дудченко А.А., Дудченко Я.А., Примак Т.А. Основы научных исследований: Учеб. пособие / Под ред. А.А. Дудченко. — К.: Т-во "Знання", КОО, 2000. — 114 с.
2. Ковальчук В.В. Основи наукових досліджень : Навчальний посібник / В.В. Ковальчук, Л.М. Моїсєєв. – К. : Професіонал, 2004. – 208 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник для вищих навч. Закл. / О.В. Крушельницька. — К. : Кондор, 2006. — 206с.
4. Кулицький С.П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління: Навч. посіб. /С.П. Кулицький. — К.: МАУП, 2002. — 224 с.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Наука як система знань.
2. Основні сучасні підходи до розуміння методології науки.
3. Поняття категоріального каркасу науки та його значення для наукового знання.
4. Особливості будови наукового знання.
5. Мова науки, її особливості та значення.
6. Основні форми існування науки в сучасному суспільстві.
7. Організаційні, економічні, соціально-політичні та технологічні аспекти науки.
8. Метод і методологія: основні аспекти співвідношення.
9. Методологія і методика в контексті наукового пізнання.
10. Критерії, еталони та ідеали науки.
11. Поняття парадигми в науковому пізнанні.
12. Провідні методологічні проекти науки ХХ ст.
13. Роль гіпотез у теоретичному науковому пізнанні.

14. Метод системно-структурного аналізу в сучасній науці.
15. Істина та істинність в сучасній науці.
16. Роль евристики в сучасній науковій творчості.
17. Поняття моделі та евристична роль моделювання в сучасній науці.
18. Поняття наукового факту та складності його інтерпретації.
19. Основні методи опрацювання фактів, оцінка їх пізнавальної ролі.
20. Поняття наукової теорії та особливості її будови.
21. Поняття методу наукового пізнання та його значення для науки.
22. Загальнонаукові методи дослідження.
23. Спеціальні методи дослідження.
24. Методи теоретичного рівня пізнання: індукція, дедукція, системний аналіз.
25. Семіотичний метод у наукових дослідженнях.
26. Методи, що використовуються на теоретичному і емпіричному рівнях дослідження.
27. Емпіричний рівень наукового пізнання, його значення для науки.
28. Методи емпіричного рівня: спостереження, експеримент, вимірювання, порівняння.
29. Основні етапи наукового дослідження.
30. Проблеми вибору та формулювання теми дослідження.
31. Критерії актуальності теми наукового дослідження.
32. Структура кваліфікаційної наукової роботи.
33. Визначення мети і завдань наукового дослідження.
34. Критерії наукової новизни наукового дослідження.
35. Теоретичне та практичне значення дослідження.
36. Апробація результатів наукового дослідження.
37. Інформаційне забезпечення наукового дослідження.
38. Методика обґрунтування та верифікації результатів дослідження.
39. Аналіз та узагальнення результатів дослідження.
40. Критерії результативності наукової діяльності.